

სს „კავკასიის ქარის კომპანიის“ კასპის ქარის ელექტროსადგურის (დადგმული სიმძლავრე 54 მგვტ) მშენებლობისა და ექსპლუატაციის, 110 კვ და 35 კვ ეგხ-ს გაყვანის და 110 კვ ქვესადგურის განთავსების გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიშთან დაკავშირებით სამინისტროში შემოსული შენიშვნებისა და წინადადებების შესახებ

შენიშვნების და წინადადებების ავტორები	შენიშვნები/მოსაზრებები	შენიშვნების/მოსაზრებების გათვალისწინების შესახებ
საქართველოს მთავრობის ადმინისტრაციის ა	<p>საქართველოს მთავრობის ადმინისტრაციაში გარემოსდაცვით ომბუდსმენტთან „საზოგადოება ბუნების კონსერვაციისთვის - საბუკოს“ მიერ, 2020 წლის 17 ივლისს წარდგენილი იქნა შენიშვნები დაგეგმილ საქმიანობასთან დაკავშირებით. 2020 წლის 4 აგვისტოს საქართველოს მთავრობის ადმინისტრაციის მიერ სამინისტროში წარმოდგენილი იქნა წერილი N12188, რომელიც მოიცავდა (გარემოსდაცვით ომბუდსმენტთან 2020 წლის 17 ივლისს წარდგენილ) საბუკოს შენიშვნებთან და დაგეგმილ საქმიანობასთან დაკავშირებით, გარემოსდაცვითი ომბუდსმენტის მოსაზრებას და შენიშვნებს.</p> <p>ომბუდსმენტის წერილში განხილულია, როგორც საბუკოს, ასევე კომპანიის პოზიციები. წერილში აღნიშნულია, რომ სამდივნოს განსახილველ პროექტთან დაკავშირებით არ აქვს დამოუკიდებელი ექსპერტიზის ჩატარების საშუალება, იმისათვის, რომ განსაზღვროს რომელი მხარის პოზიცია არის მართებული. ამასთან, წერილში აღნიშნულია, რომ სამინისტროს უნდა ჰქონდეს გადაწყვეტილების მისაღებად შესაბამისი საფუძველი, რაც დაადასტურებს, რომ კომპანიის მიერ გზშ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი პოზიცია არის სწორი, ხოლო იმ შემთხვევაში, თუ სამინისტროს არ აქვს საკმარისი ინფორმაცია, უნდა მოხდეს კომპანიიდან დამატებითი ინფორმაციის გამოთხოვა, გარემოზე სრულყოფილი ზემოქმედების შეფასებისთვის.</p> <p>წარმოდგენილი წერილები ასევე მოიცავდა შემდეგ საკითხებს:</p> <p>გზშ-ის ანგარიშში (თავი N3. პროექტის ალტერნატიული ვარიანტები) ქარის ელექტროსადგურის განთავსების რამდენიმე ალტერნატიული ტერიტორიაა მოცემული (ქუთაისი, რუსთავი, თბილისი და კასპი) და</p>	<p>საქართველოს მთავრობის ადმინისტრაციას სამინისტროს მიერ გაეგზავნა წერილი N8559/01, სადაც მითითებული იყო, რომ გარკვეული საკითხების დაზუსტებისა და დამატებითი ინფორმაციის წარმოდგენის მიზნით, სს „კავკასიის ქარის კომპანიას“ 2020 წლის 2 სექტემბერს გაეგზავნა წერილი N8398/01. აღნიშნული წერილით მოთხოვნილი საკითხების დაზუსტებამდე სამინისტრომ შეაჩერა გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების გაცემის მიზნით დაწყებული ადმინისტრაციული წარმოება.</p> <p>სს „კავკასიის ქარის კომპანიასთან“ სამინისტროს მიერ 2020 წლის 2 სექტემბერს გაგზავნილი წერილის (N8398/01) პასუხად, სს „კავკასიის ქარის კომპანიამ“ 2020 წლის 17 სექტემბერს (წერილი N14700) სამინისტროში წარმოადგინა დამატებითი ინფორმაცია მოთხოვნილი საკითხების დაზუსტების შესახებ. კომპანია განმარტავდა, რომ შპს „ამპერაქს ენერჯი ჯორჯიას“ ქარის ელექტროსადგურის მშენებლობისა და ექსპლუატაციის პროექტი მოიცავს 3-4 ტურბინის განთავსებას კასპის ქარის ელექტროსადგურიდან 7.5 კმ-ის დაშორებით, რის გამოც ხელფრთიანებზე კუმულაციური ზემოქმედება მოსალოდნელი არ არის. გარდა ამისა წერილის მიხედვით, მოსალოდნელი არ არის კასპის ქარის ელექტროსადგურისა და შპს „ამპერაქს ენერჯი ჯორჯიას“ ქარის ელექტროსადგურების ექსპლუატაციით გამოწვეული კუმულაციური ზემოქმედება</p>

<p>თითოეულ მათგანს მინიჭებული აქვს ფრინველთათვის მნიშვნელოვანი არეალის სტატუსი (საშუალო, მნიშვნელოვანი და ნაკლები), თუმცა წარმოდგენილი არ არის, რის საფუძველზე მოხდა აღნიშნული სტატუსების განსაზღვრა; გზმ-ის ანგარიშში არ არის დასაბუთებული, თუ რატომ მოხდა კვერნაკის ქედის შერჩევა, რაც წარმოადგენს საერთაშორისო დონეზე მრავალმხრივ აღიარებულ, ფრინველთათვის სპეციალური კონსერვაციული მნიშვნელობის მქონე ტერიტორიას; გზმ-ის ანგარიშში მითითებულია, რომ ორნითოლოგიური თვალსაზრისით საპროექტო ტერიტორიის მნიშვნელობა საშუალოა და აღნიშნულ ტერიტორიაზე მობუდარი და მოზამთრე ორნითოფაუნა შეიძლება ღარიბად ჩაითვალოს, მაშინ როდესაც აღნიშნული ტერიტორია საერთაშორისო დონეზე აღიარებული, როგორც გადაშენების პირას მყოფ ფრინველთა სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანი ტერიტორია; გზმ-ის ანგარიშში მითითებულია, რომ საპროექტო ტერიტორიის სიახლოვეს იგეგმება სხვა ქარის ელექტროსადგურების მშენებლობა. აღნიშნული პროექტების განხორციელების შედეგად მოსალოდნელია კუმულაციური ზემოქმედება, რამაც შესაძლოა გამოიწვიოს ფასკუნჯსა და ბეჟობის არწივზე უარყოფითი ზემოქმედება; კომპანიას განხილული უნდა ქონდეს ქარის ტურბინების განთავსების ალტერნატიული ვარიანტები, მათ შორის ისეთი ალტერნატივა, რომელიც არ კვეთს კვერნაკის ქედს და ფრინველთათვის მნიშვნელოვან ტერიტორიებს.</p>	<p>ფასკუნჯზე, რადგან ფასკუნჯის ბუდობის უზნიდან შპს „ამპერაქს ენერჯი ჯორჯიას“ ქარის ტურბინების განთავსების ადგილები დაშორებულია არანაკლებ 7 კმ-ით, ხოლო ფასკუნჯის კვებისა და ხშირი ვიზიტების არეალიდან 3,7 კმ მანძილით. შპს „ჩალიკ ჯორჯია ვინდის“ (ნიგოზა) ქარის ელექტროსადგურის საპროექტო ტერიტორიის ძირითადი ნაწილი არ მდებარეობს ფასკუნჯის კვებისა და საშუალო ან დაბალი სიხშირის ვიზიტების ზონასთან. აღნიშნულიდან გამომდინარე, ზემოქმედებასთან დაკავშირებით, წერილში მითითებულია რომ სს „კავკასიის ქარის კომპანია“ ქარის ელექტროსადგურის ექსპლუატაციის ეტაპზე გეგმავს ფრინველებზე მონიტორინგის განხორციელებას, რომლის ფარგლებში მოხდება კუმულაციურ ზემოქმედებაზე მონიტორინგიც და შესაბამისი შედეგები წარედგინება სამინისტროს. კომპანიის ინფორმაციით, შესაბამისი კვალიფიკაციის ექსპერტებმა ჩაატარეს ანალიზი და არ გამოუვლენიათ კუმულაციური ზემოქმედების რისკები. ასევე კუმულაციურ ზემოქმედებასთან დაკავშირებით, წერილში მითითებულია, რომ სს „კავკასიის ქარის კომპანია“ ქარის ელექტროსადგურის ექსპლუატაციის ეტაპზე გეგმავს ფრინველებზე მონიტორინგის განხორციელებას, რომლის ფარგლებში მოხდება კუმულაციური ზემოქმედებაზე მონიტორინგიც და შესაბამისი შედეგები წარედგინება სამინისტროს. რაც შეეხება კასპის ქარის ელექტროსადგურის საპროექტო ტერიტორიაზე ქარის ტურბინების განთავსების ალტერნატიულ ადგილებს, კომპანიის განმარტების მიხედვით, გზმ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი ალტერნატივების ანალიზი მომზადებულია მსოფლიოში გამოცდილი და მიღებული საუკეთესო პრაქტიკის გათვალისწინებით. მემორანდუმით განსაზღვრული</p>
---	--

		<p>ტერიტორიის უმეტესი ნაწილი (90%) ხვდება ზურმუხტის ქსელის დამტკიცებული ტერიტორიის „GE0000046 - კვერნაკის“ საზღვრებში, ხოლო მის ფარგლებს გარეთ არსებული ტერიტორია მოიცავს დასახლებულ პუნქტებს ხევებსა და ქარის რესურსის თვალსაზრისით არახელსაყრელ ადგილებს. წერილის მიხედვით, ექსპერტებისგან მიღებული რეკომენდაციებისა და საერთაშორისო გამოცდილებაზე დაყრდნობით, მსგავსი ადგილების განხილვა ქარის ტურბინების განთავსებისთვის არ არის მიზანშეწონილი. აღნიშნულიდან გამომდინარე, ტურბინების განთავსების ალტერნატივები მდებარეობს კვერნაკის ქედზე, ხოლო აღნიშნულ ტერიტორიაზე ზურმუხტის ქსელის ტერიტორიის მიღმა ქარის რესურსები არ იძლევა ქარის ტურბინების განთავსების საშუალებას. კომპანიას გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილებით განესაზღვრა შესაბამისი პირობები შესასრულებლად.</p>
<p>„საზოგადოება ბუნების კონსერვაციისთვის - საბუკო“ და „Birdlife International“</p>	<p>2020 წლის 6 ოქტომბერს „საზოგადოება ბუნების კონსერვაციისთვის - საბუკო“ მიერ სამინისტროს კვლავ წარედგინა შემდეგი შენიშვნები:</p> <p>კომპანიის მიერ დამატებით წარმოდგენილი ინფორმაცია, არ შეესაბამება გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსით განსაზღვრულ ვალდებულებებსა და კვლავ ვერ პასუხობს სამინისტროს მოთხოვნებს. კერძოდ: კომპანია სამინისტროს პასუხად ისევ მიუთითებს გზმ ანგარიშის თავებზე, მიუხედავად იმისა, რომ სამინისტროსთვის ეს ინფორმაცია საკმარისი არაა გადაწყვეტილების მისაღებად; წერილში მითითებულია, რომ პროექტის განხორციელებისათვის მთავარ დამაბრკოლებელ ფაქტორებს წარმოადგენს: კვერნაკის ქედის შერჩევა და ალტერნატივების წარმოდგენის საკითხი. კერძოდ, თუ რატომ მოხდა კვერნაკის ქედის შერჩევა, მაშინ, როცა საპროექტო არეალი ფრინველთათვის სპეციალური კონსერვაციული მნიშვნელობის მქონე ტერიტორიაა; ამასთანავე, სამინისტრო, სკოპინგის</p>	<p>სამინისტროს მიერ (წერილი N10391/01) საზოგადოება ბუნების კონსერვაციისთვის - საბუკოს და „Birdlife International“-ს მიერ წარმოდგენილი შენიშვნები გადაეგზავნა სს „კავკასიის ქარის კომპანიას“.</p> <p>სს „კავკასიის ქარის კომპანიამ“ სამინისტროში წარმოადგინა საზოგადოება ბუნების კონსერვაციისთვის - საბუკოს და „Birdlife International“ შენიშვნებთან დაკავშირებით, შესაბამისი პასუხები და განმარტებები. წერილის მიხედვით, პროექტის დაგეგმვის ეტაპზე, სს „კავკასიის ქარის კომპანიამ“ იხელმძღვანელა, როგორც ადგილობრივი, ასევე საერთაშორისო სტანდარტებით. დაგეგმვის პროცესში, ქართველ და საერთაშორისო ექსპერტებთან კონსულტაციით შეფასდა, თუ რამდენად არის შესაძლებელი ქარის ელექტროსადგურის პროექტის განხორციელება ზურმუხტის ზონაში.</p>

<p>ეტაპიდან მოყოლებული, მოითხოვდა ქარის ტურბინების განთავსების ალტერნატიული ვარიანტების წარდგენას, მათ შორის, ისეთი ალტერნატივის, რომელიც არ კვეთს ფრინველთათვის მნიშვნელოვან ტერიტორიებს. მნიშვნელოვანია, რომ კომპანიას არამხოლოდ უნდა წარმოედგინა ალტერნატივა, რომელიც არ კვეთს კვერნაკის ქედს, არამედ შეეფასებინა ქარის 3 ელექტროსადგურის განთავსების შემთხვევაში, ბიომრავალფეროვნებაზე და სოციალურ გარემოზე ზემოქმედებაც;</p> <p>სკოპინგის ეტაპიდან დაწყებული - დღემდე, კომპანიამ ვერ შეძლო არგუმენტირებულად განეხილა და წარმოედგინა რიგი საკითხები, განსაკუთრებით კი, პროექტის ადგილმდებარეობის ალტერნატივა, რომელიც არ კვეთს ფრინველთათვის განსაკუთრებული მნიშვნელობის მქონე ტერიტორიასა და “ზურმუხტის ქსელის” საიტს - კვერნაკის ქედს;</p> <p>ბიომრავალფეროვნებაზე ზემოქმედების საკითხი კვლავ შეუსწავლელი და დაუდგენელია. სწორედ, კვერნაკის ქედის განსაკუთრებულობა და პასუხისმგებლობა მსგავსი ტიპის ტერიტორიაზე პროექტის განსახორციელებლად, სრულიად უარყოფილი აქვს კომპანის, რასაც თავად ადასტურებენ. კომპანია დამატებითი ინფორმაციის წარდგენისას აცხადებს, რომ პროექტის გზშ-ის ანგარიშში ორნითოფაუნის მდგომარეობა განხილულია საპროექტო ტერიტორიისათვის და არა - მთლიანად კვერნაკის ქედისათვის. წერილში მითითებულია: “პროექტის გზშ-ის ანგარიშში ორნითოფაუნის მდგომარეობა განხილულია საპროექტო ტერიტორიისათვის და არა მთლიანად კვერნაკის ქედისთვის, ან მისი შემოგარენისათვის”. შესაბამისად, კომპანიას არ შეუსრულებია სამინისტროს მოთხოვნა კვერნაკის ქედის, როგორც ერთიანი ბუნებრივი კომპლექსის დეტალურ შესწავლასთან დაკავშირებით. კომპანიის წარმომადგენლები, იმეორებენ რომ ორნითოლოგიური თვალსაზრისით შერჩეული ტერიტორიის მნიშვნელობა საშუალოა. მათი თქმით, კვერნაკის ქედზე 400 სახეობიდან 135 სახეობა გვხვდება, რაც 400 სახეობის 33.75%-ს შეადგენს, საქართველოში კი არის სხვა ადგილები, სადაც 400 სახეობის 80 %-ზე მეტი აღირიცხება. აღასანიშნავია, რომ 2019 წლის დეკემბრის</p>	<p>სხვადასხვა ქვეყნების მაგალითების დეტალური შესწავლით დადგინდა, რომ ზურმუხტის ქსელის ტერიტორიებზე ქარის ელექტროსადგურების განთავსების არაერთი შემთხვევა/პრეცედენტი არსებობს. წერილში მოცემულია, ავსტრიის, საბერძნეთის, იტალიის, ხორვატიისა და შოტლანდიის მაგალითები, რომლებიც აჩვენებს, რომ საერთაშორისო გამოცდილების შესაბამისად, ქარის ელექტროსადგურების განთავსება შესაძლებელია გარემოსთვის სენსიტიურ ზონებში. წერილის მიხედვით, კომპანიას გზშ-ის ანგარიშში და დამატებით წარმოდგენილ ინფორმაციებში განხილული აქვს პროექტის გონივრული ალტერნატივები, რის საფუძველზეც შერჩეულ იქნა კასპი, როგორც ქეს-ის მშენებლობის ტერიტორია; წერილის მიხედვით, ორნითოლოგიური კვლევები, მათ შორის ყველა სხვა საჭირო კვლევა ჩატარებულია პროექტის ტერიტორიისთვის და პოტენციური ზემოქმედების არეალისთვის. კვერნაკის ქედის ფართობი დაახლოებით 13 000 ჰექტარზე ვრცელდება, ხოლო საკვლევი ტერიტორია არ აღემატება 1000 ჰა-ს, უშუალოდ ტურბინების განთავსებისთვის საჭირო ტერიტორია კი 0.6 ჰა-ზე ნაკლებია. შესაბამისად, ორნითოლოგიური კვლევის მიზანს წარმოადგენს ქეს-ის პოტენციური ზემოქმედების დადგენა ორნითოფაუნაზე და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებების განხორციელება. კვერნაკის ქედზე ზემოქმედებასთან დაკავშირებით, წერილში მითითებულია, რომ კომპანიას წარდგენილი აქვს ზურმუხტის ტერიტორიაზე „კვერნაკი“ (GE0000046)” ზემოქმედების შესაბამისობის შეფასების ანგარიში, სადაც დეტალურად არის შეფასებული ქეს-ის პოტენციური ზემოქმედება ზურმუხტის უბანზე; გარდა ამისა, ზემოაღნიშნულ წერილში „საზოგადოება ბუნების კონსერვაციისთვის - საბუკოს</p>
--	--

<p>მონაცემებით, ზურმუხტის ქსელის განახლებულ სიაში, საქართველოში 59 დეზინფიცირებული საიტია. „ევროპის ველური ბუნებისა და ბუნებრივი ჰაბიტატების დაცვის კონვენციით“ (ე.წ ბერნის კონვენცია) დაცულ ფრინველთა სახობების საიტზე გავრცელების მიხედვით კი, კვერნაკის ქედი ფართობის სიმცირის მიუხედავად (13 ჰა) ზურმუხტის ქსელის საიტებს შორის გამოირჩევა. ამასთან, კომპანიას არ ჩაუტარებია ბიომრავალფეროვნებასთან დაკავშირებული კვლევა, რომელიც სკოპინგის დასკვნით იყო სავალდებულოდ შესასრულებელი 2020 წლის გაზაფხულზე, მისი შედეგები კი, უნდა ასახულიყო გზშ ანგარიშში. კომპანია ფასკუნჯის გავრცელებასთან დაკავშირებით ურთიერთგამომრიცხავ არგუმენტებს იყენებს. საპროექტო ტერიტორიისთვის ფასკუნჯი და ბექობის არწივი როგორც გავლით გადამფრენის (PM) და შემთხვევითი ვიზიტორის (OV) სტატუსით არიან ნახსენები, მაშინ, როდესაც გზშ-ში დოკუმენტაციაში წერია, რომ ფასკუნჯი საპროექტო ტერიტორიის ფარგლებში მრავალჯერ იყო დაფიქსირებული. შესაბამისად, შესაძლო ზემოქმედების საფრთხე საგულისხმოა, მიუხედავად იმისა, უშუალოდ საპროექტო ტერიტორიაზე გვხვდება თუ არა ფასკუნჯის ან ბექობის არწივის ბუდეები; კვერნაკის ქედზე დაგეგმილი ქარის სადგურების განხორციელების შედეგად დადგება კუმულაციური ზემოქმედება, რამაც შესაძლოა უარყოფითად იმოქმედოს ფასკუნჯსა და ბექობის არწივზე. კასპის ქარის ელექტროსადგურის ზურმუხტის ტერიტორიაზე ზემოქმედების შესაბამისობის შეფასების ანგარიშში მითითებულია: „ნიგოზას და შპს ამპერაქს ენერჯის ქეს-ების პროექტები განვითარების უფრო გვიანდელ სტადიაზეა, ვიდრე კასპის ქეს-ის პროექტი და ფრინველებზე და ხელფრთიანებზე დაკვირვება აქ ჯერ გრძელდება. ამ პროექტების შესაბამის გზშ-ებში, კუმულაციური ზემოქმედების თავში უფრო დეტალურად უნდა იქნას განხილული კასპის ქეს-თან შესაძლო კუმულაციური ზემოქმედების საკითხები“. კუმულაციური ზემოქმედების გამოსავლენად, სს „კავკასიის ქარის კომპანიას“ არ წარმოუდგენია ახალი კვლევა. ასევე საბუკო აღნიშნავს, რომ</p>	<p>შენიშვნასთან დაკავშირებით (კომპანიას არ ჩაუტარებია ბიომრავალფეროვნებასთან დაკავშირებული კვლევა, რომელიც სკოპინგის დასკვნით იყო სავალდებულოდ შესასრულებელი 2020 წლის გაზაფხულზე, მისი შედეგები კი, უნდა ასახულიყო გზშ-ის ანგარიშში) კომპანიის მიერ მითითებულია, რომ „კასპის (კვერნაკის) ქარის ელექტროსადგურის პროექტის ტერიტორიის ფარგლებში ორნითოლოგიური კვლევა დაიწყო 2018 წელს. აღნიშნული 4 სეზონიანი (მათ შორის გაზაფხულის სეზონის) კვლევა სამინისტროს წარედგინა გზშ-ის ანგარიშთან ერთად. სკოპინგის მოთხოვნის მიხედვით, კომპანიას უნდა წარმოედგინა გაზაფხულზე ჩატარებული კვლევა, რაც შეასრულა. ამასთან ერთად, გზშ-ის დოკუმენტის მიხედვით კომპანიას აღებული აქვს ვალდებულება ჩაატაროს დამატებითი მონიტორინგი ქეს-ის ოპერირებამდე.</p> <p>კომპანიის განმარტებით, კუმულაციური ზემოქმედებასთან დაკავშირებით, ექსპერტებმა ჩაატარეს შესაბამისი ანალიზი და არ გამოუვლენიათ კუმულაციური ზემოქმედების რისკები. დამატებით კომპანია გეგმავს ოპერირების ეტაპზე განახორციელოს ფრინველების მონიტორინგი და აღნიშნული მონიტორინგის ფარგლებში გაანალიზოს კუმულაციური ზეგავლენა ასეთის არსებობის შემთხვევაში და შესაბამის შედეგები წარუდგინოს სამინისტროს. ამასთან ერთად ხაზგასასმელია, რომ ამ ეტაპზე კვერნაკის ქედზე დაგეგმილი პროექტებიდან კასპის ქარის ელექტროსადგურის დადგმული სიმძლავრე უნდა იყოს 54 მგვტ, ნიგოზას პროექტის კი 50 მგვტ. თითოეული ტურბინის საძირკველისთვის განსაზღვრული მიწის ფართობია 25x25მ, რაც ჯამში გამოდის 1.25 ჰა-ამდე, რაც</p>
---	--

<p>სრულყოფილად არ არის განხილული კუმულაციური ზემოქმედება კვერნაკის ქედზე გავრცელებული ბერნის კონვენციით დაცულ ფრინველთა სახეობებზე. სწორედ, კუმულაციური ზემოქმედება შეიძლება აღმოჩნდეს გადამწყვეტი კვერნაკის ქედის, როგორც ზურმუხტის ქსელის საიტის ეკოსისტემური ღირებულების დაკარგვისათვის;</p> <p>დასკვნის სახით შეიძლება ითქვას, რომ კომპანიის წარმოდგენილი ინფორმაცია ვერ პასუხობს სამინისტროს მოთხოვნებს და კვლავ დაუდგენელი რჩება პროექტის განხორციელების შემთხვევაში მოსალოდნელი ზემოქმედების დასადგენად, ისეთი ფუნდამენტური საკითხები, როგორებიცაა: ალტერნატივების განხილვა, ბიომრავალფეროვნებაზე ზემოქმედების შეფასება და ქარის სადგურების მოსალოდნელი კუმულაციური ზემოქმედება. ხაზგასმით უნდა აღინიშნოს, რომ დაცული არ არის სკოპინგის დასკვნის მოთხოვნა - გათვალისწინებული იყოს ფრინველთა არსებობისათვის უსაფრთხო მანძილით დაშორების ნორმები და რეკომენდაციები.</p> <p>ასევე, მსგავსი შინაარსის შენიშვნები 2020 წლის 2 ოქტომბერს სამინისტროში წარმოდგენილ იქნა „Birdlife International“-ს მიერ.</p>	<p>მთლიანი ზურმუხტის უბნის 0.01%-ზე ნაკლებია.</p> <p>გზმ-ს ანგარიშში და დამატებით წერილებში კომპანიამ წარმოადგინა ინფორმაცია კუმულაციურ ზემოქმედებასთან დაკავშირებით. ნიგოზას ქეს-ის პროექტი განვითარების უფრო გვიანდელ სტადიაზეა, მას გავლილი აქვს მხოლოდ სკოპინგის ეტაპი. ამ პროექტისთვის საქართველოს მთავრობასთან გაფორმებული ურთიერთგაგების მემორანდუმით გათვალისწინებული ტერიტორია მცირედით იკვეთება ფასკუნჯის კვებისა და საშუალო ან დაბალი სიხშირის ვიზიტების ზონასთან, მაგრამ ძირითადი ნაწილი დაშორებულია ფასკუნჯის ვიზიტების ზონიდან.</p> <p>ამასთან კომპანიას გარემოსდაცითი გადაწყვეტილებით განესაზღვრა შესაბამისი პირობები შესასრულებლად: ქარის ელექტროსადგურის ექსპლუატაციის პერიოდში კომპანიამ უნდა უზრუნველყოს გადამფრენი ფრინველების აქტივობაზე და მათ სიკვდილიანობაზე დაკვირვება, მათ შორის ფასკუნჯთან მიმართებით დაკვირვება განხორციელდეს ყოველწლიურად, 5 წლის მანძილზე, ხოლო მონიტორინგის შედეგებზე დაყრდნობით შემუშავებული იქნეს რეკომენდაციები შემდგომში განსახორციელებელ ქმედებებთან დაკავშირებით, მათ შორის ტურბინების გაჩერების საჭიროებისა და შეჩერების გრაფიკთან, ასევე მონიტორინგის ვადის გაგრძელებასთან მიმართებით;</p> <p>კომპანიამ უნდა უზრუნველყოს ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგის შედეგების შესახებ ინფორმაციის სამინისტროში ყოველწლიურად წარმოდგენა;</p> <p>კომპანიამ სამინისტროში წარმოდგენილ დოკუმენტაციაში მოცემული შემარბილებელი ღონისძიებებისა და</p>
--	--

		<p>მონიტორინგთან დაკავშირებულ თავებში მოცემული ინფორმაციის გათვალისწინებით უნდა მოამზადოს და მშენებლობის დაწყებამდე სამინისტროში შესათანხმებლად წარმოადგინოს ბიომრავალფეროვნების ნაწილის შესწორებული/განახლებული მონიტორინგის გეგმა, სადაც ასევე აისახება მშენებლობის და ოპერირების პროცესში მცენარეული ეკოსისტემების სისტემური მონიტორინგის საკითხები; კომპანიამ მშენებლობის დაწყებამდე უნდა უზრუნველყოს ფრინველებთან (განსაკუთრებით ფასკუნჯთან), ცხოველთა სხვა სახეობებთან და ჰაბიტატებთან დაკავშირებით დაგეგმილი წინასამშენებლო კვლევის შედეგების ამსახველი ინფორმაციის სამინისტროში წარმოდგენა.</p>
<p>„საზოგადოება ბუნების კონსერვაციისთვის - საბუკო“</p>	<p>2021 წლის 28 იანვარს „საზოგადოება ბუნების კონსერვაციისთვის - საბუკო“ მიერ სამინისტროს ელექტრონულ ფოსტაზე (eia@mepa.gov.ge) გამოგზავნილი იქნა შენიშვნები/მოსაზრებები დაგეგმილ საქმიანობასთან დაკავშირებით.</p>	<p>2020 წლის 24 დეკემბერს (წერილი N20399) სს „კავკასიის ქარის კომპანიის“ მიერ სამინისტროში წარმოდგენილი იქნა დამატებითი ინფორმაცია (ბიომრავალფეროვნებაზე ზემოქმედების შესახებ) დაგეგმილ საქმიანობასთან დაკავშირებით, რომელიც განთავსდა სამინისტროს ოფიციალურ ვებგვერდზე (https://mepa.gov.ge/Ge/PublicInformation/30363), ხოლო დამატებით წარმოდგენილი ინფორმაციასთან დაკავშირებული წერილობითი შენიშვნების და მოსაზრებების წარმოსადგენად დაინტერესებულ საზოგადოებას ვადა განესაზღვრა 2021 წლის 28 იანვრამდე.</p> <p>ვინაიდან „საზოგადოება ბუნების კონსერვაციისთვის - საბუკო“ მიერ დამატებით ინფორმაციასთან დაკავშირებით, არ მომხდარა მოსაზრებების/შენიშვნების დადგენილ ვადებში წარმოდგენა (2021 წლის 28 იანვრამდე), მათი ამავე წლის 28 იანვარს წარმოდგენილი შენიშვნების/მოსაზრებების განხილვა არ მომხდარა სამინისტროს მიერ.</p>

სს „კავკასიის ქარის კომპანია“ გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების პირობის ვალდებულებად, ბიომრავალფეროვნებაზე (განსაკუთრებით ორნითოფაუნაზე) ზემოქმედებასთან დაკავშირებით, განესაზღვრა შემდეგი:

- სს „კავკასიის ქარის კომპანია“ ქარის ელექტროსადგურის ექსპლუატაციის პერიოდში უზრუნველყოს გადამფრენი ფრინველების აქტივობაზე და მათ სიკვდილიანობაზე დაკვირვება, მათ შორის ფასკუნჯთან მიმართებით დაკვირვება განხორციელდეს ყოველწლიურად, 5 წლის მანძილზე, ხოლო მონიტორინგის შედეგებზე დაყრდნობით შემუშავებული იქნეს რეკომენდაციები შემდგომში განსახორციელებელ ქმედებებთან დაკავშირებით, მათ შორის ტურბინების გაჩერების საჭიროებისა და შეჩერების გრაფიკთან, ასევე მონიტორინგის ვადის გაგრძელებასთან მიმართებით;
- სს „კავკასიის ქარის კომპანია“ უზრუნველყოს ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგის შედეგების შესახებ ინფორმაციის სამინისტროში ყოველწლიურად წარმოდგენა;
- სს „კავკასიის ქარის კომპანია“ წარმოდგენილ დოკუმენტაციაში მოცემული შემარბილებელი ღონისძიებებისა და მონიტორინგთან დაკავშირებულ თავებში მოცემული ინფორმაციის გათვალისწინებით მოამზადოს და მშენებლობის დაწყებამდე სამინისტროში შესათანხმებლად წარმოადგინოს ბიომრავალფეროვნების ნაწილის შესწორებული/განახლებული მონიტორინგის გეგმა, სადაც ასევე აისახება მშენებლობის და ოპერირების პროცესში მცენარეული ეკოსისტემების სისტემური მონიტორინგის საკითხები;
- სს „კავკასიის ქარის კომპანია“ მშენებლობის დაწყებამდე უზრუნველყოს ფრინველებთან (განსაკუთრებით ფასკუნჯთან), ცხოველთა სხვა სახეობებთან და ჰაბიტატებთან დაკავშირებით დაგეგმილი წინასამშენებლო კვლევის შედეგების ამსახველი ინფორმაციის სამინისტროში წარმოდგენა.
- სს „კავკასიის ქარის კომპანია“ საქმიანობის განხორციელება უზრუნველყოს წარმოდგენილი გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიშის, ტექნოლოგიური სქემის, გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შემარბილებელი ღონისძიებების, მათ შორის ბიომრავალფეროვნებაზე ზემოქმედების შერბილებისა და საკომპენსაციო ღონისძიებების, გარემოსდაცვითი მონიტორინგის და ავარიულ სიტუაციებზე რეაგირების გეგმის, დასკვნებისა და რეკომენდაციების შესაბამისად;